

52 CREATIEVE
OEFENINGEN

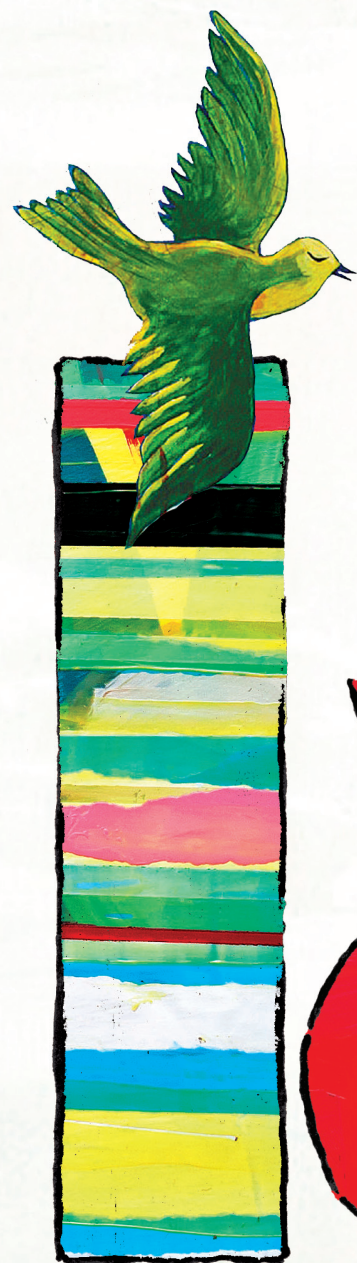

SCHILDER

DEBORAH FORMAN

MATERIALENMIX & TECHNIEKEN

SchilderLab

**52 oefeningen geïnspireerd door kunstenaars,
materialen, tijd, locatie en methode**

Deborah Forman

www.kosmosuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *Paint Lab*

Voor het eerst gepubliceerd in de Verenigde Staten in 2012 door Quarry Books, onderdeel van Quayside Publishing Group

© 2013 Quarry Books

© 2014 Kosmos Uitgevers, onderdeel van VBK|Media, Utrecht/Antwerpen

Productie Nederlandse editie: Fontline, Nijmegen

Vertaling: Janke Greving voor Fontline

Omslagontwerp: Creative Creatures

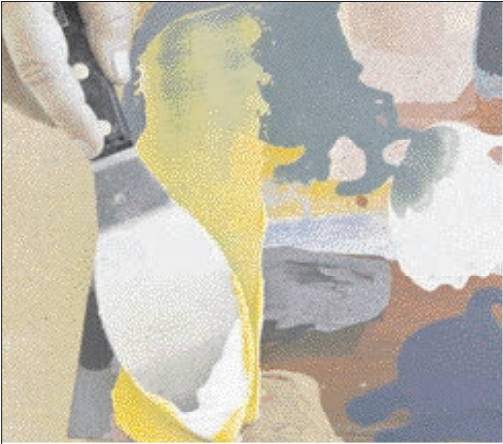
ISBN 978 90 4391 762 9

NUR 476

Alle rechten voorbehouden / All rights reserved

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze en/of door welk ander medium ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

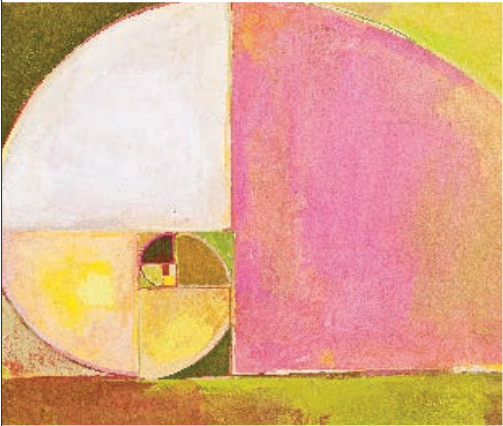
Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt zich echter aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in deze uitgave.

Inhoud

Inleiding **8**

DEEL 1 Het begin **10**

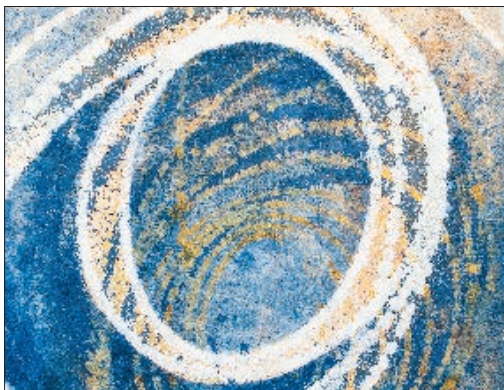
DEEL 2 WIE: Geïnspireerd door **18**

- Lab 1** Geïnspireerd door Paul Klee: Streken zetten **20**
- Lab 2** Geïnspireerd door Helen Frankenthaler: Laat maar vloeien **22**
- Lab 3** Kunstenaar in beeld: Keren Kroul – Dromen **24**
- Lab 4** Geïnspireerd door Gerhard Richter: Rakel **26**
- Lab 5** Geïnspireerd door Kazimir Malevitsj: Geometrische restvormen **28**
- Lab 6** Geïnspireerd door Svenska Vaxter: Botanische illustraties **30**
- Lab 7** Geïnspireerd door Georgia O'Keeffe: Zoom In **32**
- Lab 8** Geïnspireerd door Fibonacci: De gulden snede **34**
- Lab 9** Geïnspireerd door Frida Kahlo: Het zelfportret **36**
- Lab 10** Geïnspireerd op werk van kinderen: Monotype vanaf acetaat **38**

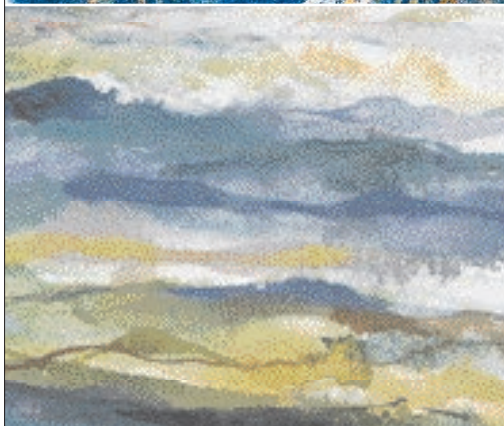
DEEL 3 WAT: Je materiaal onderzoeken **40**

- Lab 11** Hoogte en diepte: Spelen met maskeervloeistof **42**
- Lab 12** Gronden met puimsteen: Een ruw oppervlak **44**
- Lab 13** Kunstenaar in beeld: Michael Lazarus – Verder dan het doek zelf **46**
- Lab 14** Jute als schilderondergrond **48**
- Lab 15** Maskeren: Spelen met strepen **50**
- Lab 16** Textiel als inspiratie **52**
- Lab 17** Harde modelleerpasta met sjablonen **54**
- Lab 18** Craqueleerpasta: Een verweerd oppervlak **56**
- Lab 19** Teken in schilderwerk: Spelen met oliekrijt **58**
- Lab 20** A Secco: Schilderen op gips **60**
- Lab 21** Schilderen op metaal **62**
- Lab 22** Sgraffito: Krassen in het oppervlak **64**
- Lab 23** Transfers met fotokopieën **66**
- Lab 24** Linosnede op een schilderij **68**

DEEL 4 WANNEER: Tijd vangen 70

- Lab 25 Kleurenpanorama: Een reis door de seizoenen **72**
- Lab 26 Vorm in beweging **74**
- Lab 27 Snelle gebaren: Een reeks maken **76**
- Lab 28 Kunstenaar in beeld: Faith Evans-Sills – Tijd maken **78**
- Lab 29 Schilderen met een pendel **80**
- Lab 30 Snelschilderen **82**
- Lab 31 Metrieke kleuren: Lineaire ritmen **84**
- Lab 32 Samen Zen-schilderen **86**

DEEL 5 WAAR: Een gevoel van plaats 88

- Lab 33 Kunstenaar in beeld: Jennifer Bloom – Huisdieren op de bank **90**
- Lab 34 Woorden en plaatsen **92**
- Lab 35 Waterwerken: Aan zee schilderen **94**
- Lab 36 Kunstenaar in beeld: Thomas Sgouros – Remembered Landscape **96**
- Lab 37 Hommage aan het vierkant **98**
- Lab 38 Kunstenaar in beeld: Neal T. Walsh – De verweerde muur **100**
- Lab 39 Zoek je middelpunt: Mandala's schilderen **102**
- Lab 40 Kunstenaar in beeld: Alyn Carlson – Landschappen op drift **104**
- Lab 41 Kunstenaar in beeld: Patty Stone – Luchtbeelden **106**
- Lab 42 High-tech schetsboek **108**

DEEL 6 HOE: De kracht van je kleuren 110

- Lab 43 Grijswaarden: Lyrische abstractie **112**
- Lab 44 Monochroom stilleven **114**
- Lab 45 Schilderen met schaduwen **116**
- Lab 46 Analoge kleuren: Verboden voor wit **118**
- Lab 47 Complementaire kleuren: Rood en groen **120**
- Lab 48 Complementaire kleuren: Blauw en oranje **122**
- Lab 49 Complementaire kleuren: Violet en geel **124**
- Lab 50 Schitterende chromatische grijsen **126**
- Lab 51 Sluiers van kleur **128**
- Lab 52 Kleurige doorsnedes: Complexe kleurpaletten **130**

In deze serie verscheen ook **132**

Met bijdragen van **133**

Fotoverantwoording **134**

Dankwoord **135**

Over de auteur **136**

Inleiding

EEN TIJDJE GELEDEN keek ik naar mijn zoontje van vijf, bij de schildersezal in onze keuken. Ik zag hoe hij genoot van het aanvoelen van het materiaal en hoe hij met ongeremd enthousiasme verf op het papier aanbracht. Ik stelde me voor wat hij intussen dacht: 'Hoe kan ik die verf laten vloeien? Wat gebeurt er als ik deze kleuren meng? En wat als je de kwast zo vasthoudt, of zulke lijnen maakt?' De kans is groot dat hij dat helemaal niet dacht, hij was gewoon lekker spontaan bezig. Daar kunnen wij een hoop van leren. Schilderen daagt je uit om te spelen. Spelen is cruciaal voor het creatieve proces, omdat een bijverschijnsel van spelen is dat je plezier hebt. Ik denk dat je altijd plezier zou moeten hebben tijdens het schilderen. Als je speelt kom je ook terug in het heden. Doordat we over zoveel technologie beschikken en we heel veel naar beeldschermen kijken, raken we wat los van het hier en nu. Schilderen kan prima als tegengif werken, omdat het je in contact brengt met je omgeving, met de tastbare werkelijkheid.

Schilderen brengt je in het heden. Schilderen prikkelt je fysieke zelfbewustzijn. Schilderen helpt je ervaren dat je leeft en verbonden bent met de wereld om je heen!

Veel van de projecten in dit boek zijn ontstaan uit experimenten met verschillende materialen, achtergronden en ideeën. Jaren geleden las ik een artikel over de werkwijze van bekende genieën, zoals Picasso, Einstein en Edison. Ze hadden allemaal met elkaar gemeen dat ze niet bang waren om risico's te nemen. Ze experimenteerden met een mentaliteit van 'wat-als' en als het moest bewogen ze hemel en aarde om problemen op te lossen. Picasso vulde stapels schetsboeken voordat hij zijn meesterwerk *Guernica* maakte. Einstein had een verzameling notitieboekjes vol mislukte berekeningen en Edison ondervond dat talloze experimenten niet slaagden. Maar ze hielden stug vol en lieten zich niet weerhouden door mislukkingen.

Als jij jezelf toestaat om te spelen, ben ik ervan overtuigd dat de schilder in je, die er altijd al is geweest, ontwaakt... al sinds de tijd dat jij dat kind was bij de schildersezal!

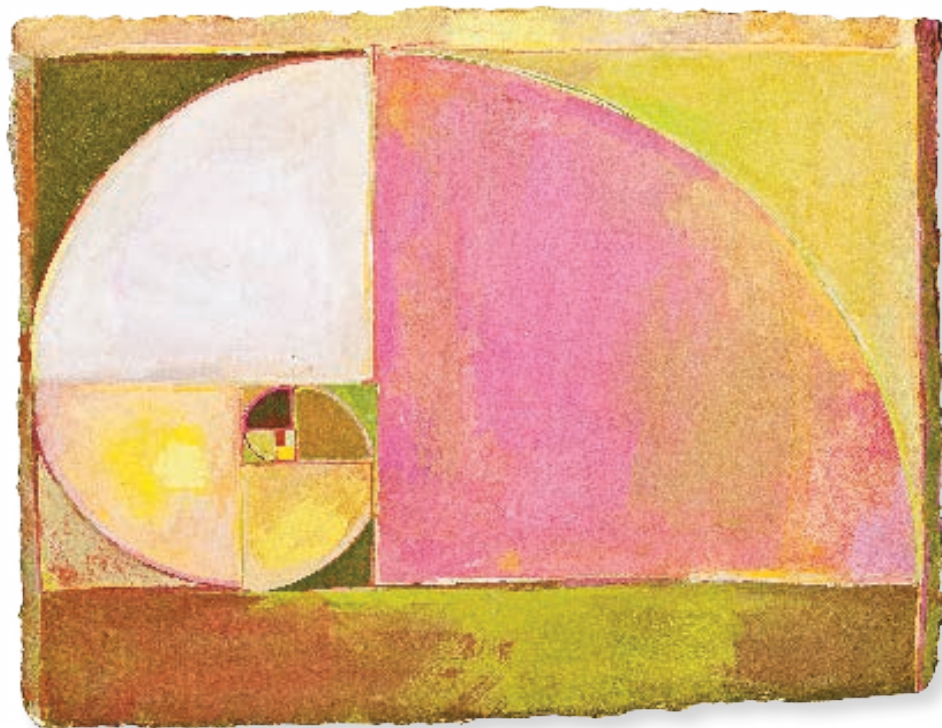
*‘Ik hoop dat dit boek jou inspireert om te spelen en risico’s te nemen,
zonder je zorgen te maken over het resultaat.’*

Geïnspireerd door Fibonacci: De gulden snede

- een afbeelding van de gulden snede (gemakkelijk te vinden op internet)
- carbonpapier
- potlood
- plakband
- papier
- verf

Dit project is geïnspireerd door wiskunde, of je het nu gelooft of niet! Fibonacci kwam met de formule die we kennen als de gulden snede. Die vind je terug in het organische groeiproces van de spiraal van een zonnebloem tot in de wervelingen van het melkwegstelsel. Wij kijken vanuit dat perspectief om gevoel voor balans en structuur in een schilderij te krijgen, een balans en structuur die steeds terug komt in de essentie van de mysteries van de natuurlijke wereld.

Studie van de gulden snede, gouache en aquarelverf op papier

Aan de slag!

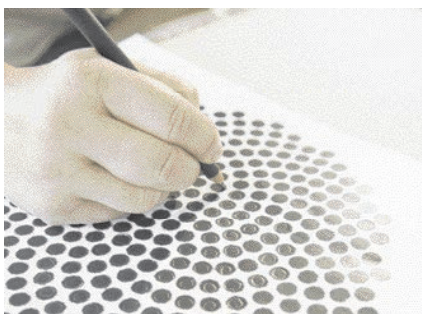

Fig. 1

Fig. 2

1. Zoek op internet een duidelijke afbeelding van de gulden snede.
2. Breng de vorm met behulp van het carbonpapier en een scherp potlood op je papier over (fig. 1,2).
3. Experimenteer in je werk met lagen, door telkens met een kleur over een andere te gaan (ga niet schilderen op nummer – dan word je stapeldol!), totdat je kleuren beginnen te spreken en het krachtige ontwerp van de gulden snede aanvullen en ondersteunen (fig. 3).

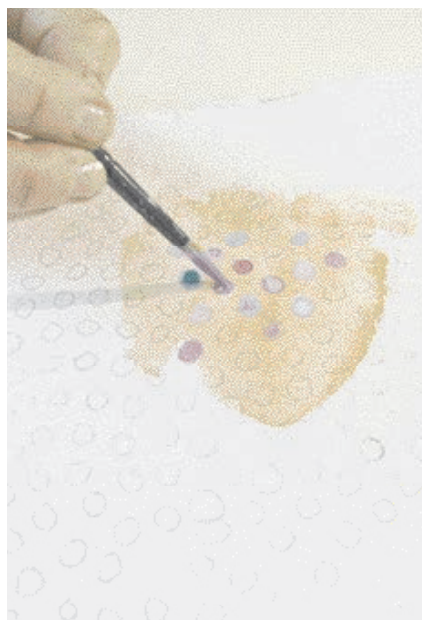
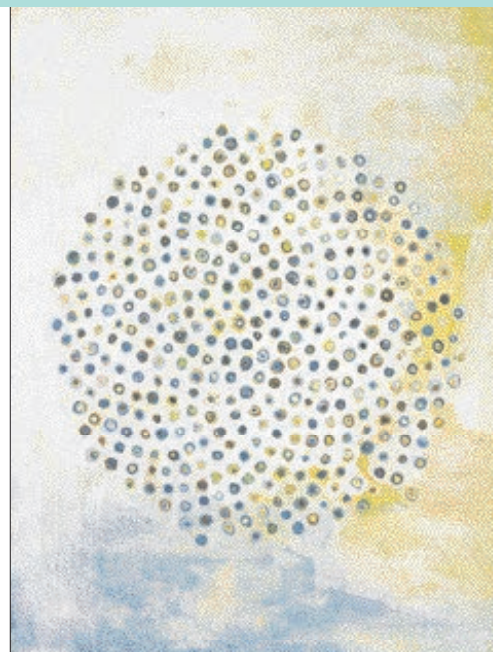

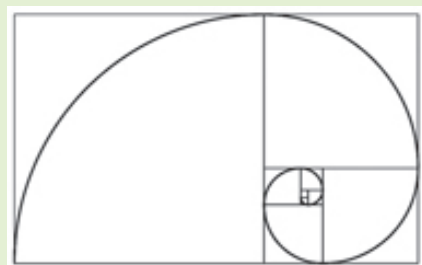
Fig. 3

Spiraalstudie, gouache en aquarelverf op papier

Leonardo da Pisa

Da Pisa, ook bekend als Fibonacci, was een wiskundige uit de twaalfde eeuw die (onder invloed van Indiase wiskundige geschriften) een systeem van getallen ontdekte die exponentiële groei beschrijven. Die proporties zijn overal in de natuur terug te vinden: in planten, het menselijk lichaam, veel dieren en insecten, zoals de honingbij.

Een spiraal van Fibonacci, getekend door kwartcirkels te tekenen in vierkanten, waarvan de lengte van de zijden telkens opeenvolgende nummers uit de rij van Fibonacci zijn: 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21 en 34.

Craqueleerpasta: Een verweerd oppervlak

- craqueleerpasta
- een sjabloon van karton of overheadsheet
- harde modellerpasta (acryl, zie Lab 17)
- doek of een stevige ondergrond
- paletmes
- acryl- of olieverf

Craqueleerpasta

Voor een regelmatig barsteffect moet je deze pasta gelijkmatig en dun aanbrengen. Schilder met verdunde acrylverf heel lichtjes over de pasta vóórdat de pasta volledig is uitgehard. De afbeelding zal dan aan de bovenkant 'barsten'.

Dit is een voorbeeld van een ander heel leuk acrylpolymeer om mee te stoeien. Craqueleerpasta geeft je werk een oude, verweerde sfeer: een heel interessante eigenschap om te onderzoeken. In dit project gebruiken we de tijdloze vorm van de driehoek, die thematisch leuk aansluit bij dat gevoel van verweerdheid dat dit materiaal oproept. Je kunt craqueleerpasta op eindeloos veel manieren in schilderijen verwerken.

Three Points, acryl en craqueleerpasta op canvas

Aan de slag!

Fig. 1

1. Maak een eenvoudig sjabloon van acryl of karton en smeer die vol met gekleurde modellerpasta, zodat er op het oppervlak een reeks vormen ontstaat (fig. 1). Laat het werk drogen. Zie Lab 17.
2. Breng over je hoger gelegen vormpjes een laagje craqueleerpasta aan. Laat de laag zo dun dat je de onderliggende vormen nog kunt onderscheiden (fig. 2). Laat die laag een dag of twee uitharden (fig. 3).
3. Na het drogen breng je over de gebarsten ondergrond een laagje verdunde acrylverf aan. Veeg het overschot weg. Zo accentueer je de donkere kleur in de barsten en vul je die enigszins (fig. 4, 5).
4. Blijf schilderen en bouw het oppervlak zó op dat de barstjes zichtbaar blijven. Werk met uiterst fijne, dunne laagjes.

Fig. 2

Fig. 3

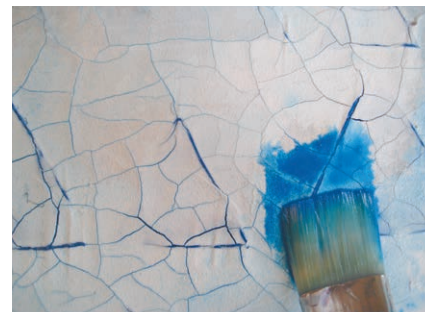

Fig. 4

Fig. 5

In lagen werken op de geometrische, met craqueleerpasta bewerkte vormen geeft een haast begraven, fossielachtige sfeer. Je kunt onder de craqueleerpasta ook kartonnen vormen of hele woorden leggen. En het zou ook fantastisch werken met een vorm die is geïnspireerd op het werk van Fibonacci (zie Lab 8).

WAAR:

Een gevoel van plaats

BEGINNENDE KUNSTENAARS WORDEN vaak aangespoord om voor inspiratie over de wereld te reizen en het staat buiten kijf dat zo'n ervaring je veel ideeën kan opleveren. Kunstenaar Thomas Sgouros, van wie het gezichtsvermogen op latere leeftijd sterk achteruit ging, reisde naar oneindig veel plaatsen in zijn verbeelding. In dit deel doen we dat allebei: het interne en externe landschap onderzoeken. We gaan naar de kern van je thuis en naar de kern van je geheugen. We zien verkommerende stadslandschappen en idyllische zeegezichten. Dit deel bevat een reeks projecten die zijn gemaakt met allerlei conceptuele materialen en technieken die je ertoe zullen aanzetten om je eigen werelden te scheppen.

'De natuur is niet alleen dat wat je met je ogen kunt zien... de innerlijke plaatjes in je ziel horen er ook bij.'

– Edvard Munch

DEEL

Thomas Sgouros, *Remembered Landscape 8 X 2011*, olieverf op linnen, privécollectie en Cade Tompkins Project

In **SCHILDERLAB** kunnen alle remmen los met schildermateriaal! Aan de hand van **52 CREATIEVE OEFENINGEN** leer je je eigen weg te vinden in de wereld van mixed media. Er wordt gewerkt op verschillende ondergronden, zoals **METAAL, JUTE OF TEXTIEL** en gemixt met diverse soorten verf, zoals **ACRYL EN WATERVERF**. Kliederen mag. **GEEF JE FANTASIE ALLE RUIMTE!** De oefeningen zijn eenvoudig en stapsgewijs opgezet, zodat iedereen zonder ervaring het schilderlab kan binnen treden.

ISBN: 978 90 4391 762 9

9 789043 917629

www.kosmosuitgevers.nl

K
KOSMOS

NUR 476

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen